

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Правління

ГО «ІН-СОЦІУМ»

протокол № 9 від «05» грудня 2025 р.

Голова Правління

Ірина НЕЧИТАЙЛО

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІН-СОЦІУМ»

Положення про професійну етику в системі робіт «людина-людина»

Вступ

«Положення про професійну етику в системі робіт «людина-людина»» (далі – Положення) являє собою сукупність етичних норм, правил поведінки, що регулюють діяльність ГО «ІН-СОЦІУМ у системі робіт «людина-людина». Об'єктом досліджень і впливу суб'єктів таких робіт є внутрішній світ особистості, тому їхні контакти з іншими людьми повинні бути теплими, доброзичливими, цілющими. Положення сприяє успішному здійсненню членами ГО, працівниками, що працюють за трудовими договорами тощо своєї професійної діяльності. Допомогає у виконанні функцій, пов'язаних з профілактикою психічних захворювань тощо. Допомогає забезпечити належну якість роботи при проведенні груп соціально-психологічної підтримки тренінгів, круглих солів, воркшопів тощо, а також при проведення психологічної, соціально-психологічних та соціологічних досліджень.

1. Відповідальність

1.1. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), несуть особисту відповідальність за свою роботу.

1.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), зобов'язані всіляко запобігати і не допускати антигуманних наслідків у своїй професійній діяльності.

1.3. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), повинні утримуватися від будь-яких дій чи заяв, що загрожують недоторканості особи; не мають права використовувати свої знання і становище з метою приниження людської гідності, пригнічування особистості або маніпулювання нею; несуть відповідальність за додержання пріоритету інтересів людини.

1.4. На членів ГО «ІН-СОЦІУМ» та інших фахівців, залучених ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологів, психотерапевтів, соціальних працівників, реабілітологів тощо), покладається відповідальність за надійність використовуваних методів та програмного забезпечення, валідність обробки даних досліджень, у тому числі і тих, які проводяться з використанням комп'ютерних технологій.

1.5. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо) застосовують лише ті знання, якими

вони володіють відповідно до своєї кваліфікації, повноважень, соціального статусу.

2. Компетентність

2.1. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), постійно поповнюють свої знання про нові наукові досягнення в галузі їхньої діяльності, беруться за розв'язання тільки тих завдань, які належать до сфери їх компетенції. У разі непосильності завдання передають його іншому досвідченому фахівцеві або допомагають людині, яка звернулася за підтримкою, налагодити контакт з професіоналами, що можуть надати адекватну допомогу.

2.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не застосовують методів і процедур, достовірність яких не встановлена МОЗУ. У тих випадках, коли психологічні методики ще апробуються (з дозволу контрольних органів Товариства психологів), проводять експеримент з обмеженим контингентом досліджуваних, попереджають їх про застосування неперевіраних методів або про свій недостатній рівень оволодіння ними.

2.3. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), публікують під своїм ім'ям лише ту працю, яка повністю виконана ним самим або вносить істотний власний внесок; недопустима публікація з метою особистої матеріальної вигоди, недостатньо підготовлених праць, невалідизованих методик. Психолог не може виконувати практичної роботи, не маючи належної кваліфікації та досвіду.

2.4. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо) прагнуть до адекватних знань про свої індивідуальні якості та особливості визначення меж власних професійних можливостей. Особистісні психологічні проблеми (які негативно впливають на якість виконання обов'язків) можуть бути показником професійної непридатності і мають якомога швидше коригуватись та розв'язуватись.

ІІІ. Захист інтересів клієнта (бенефіціара, респондента тощо)

3.1. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), суворо дотримуються принципу добровільної участі клієнта (респондента) в консультаціях, обстеженнях, (дослідженнях). Під час роботи з дітьми, клієнтами або пацієнтами з тяжкими розладами (тобто в крайніх випадках) допускаються відхилення від принципу

добровільності, але в межах законодавчих норм. Обов'язком є намагання налагодити з клієнтом співробітництво.

3.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), вступаючи у контакт з особами, для яких він є обов'язково-примусовим (наприклад, у разі проведення психологічної експертизи), не мають права змушувати клієнта повідомляти відомості поза його волею, не можуть вживати примусових заходів для одержання даних, крім випадків, коли така інформація сприятиме безпеці навколишніх або самого клієнта.

3.3. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не беруть участь в діях, спрямованих проти свободи особи, вони не мають права змушувати клієнта розповідати про свою життєву філософію, політичні, релігійні чи етичні переконання, не повинні вимагати відмовитися від них.

3.4. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), беруть на себе професійну відповідальність за кваліфіковане обстеження, інтерв'ювання, консультування, лікування тощо, домовляються про терміни завершення своєї діяльності або доцільність направлення клієнта до іншого компетентного спеціаліста. Відповідальність із них знімається, якщо вони упевнився, що інший спеціаліст узяв відповідальність за клієнта на себе.

3.5. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не мають матеріальних або особистих привілеїв, не можуть використовувати свої знання і становище, довірливе ставлення і залежність клієнта у власних корисливих інтересах.

3.6. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), уникають встановлення неофіційних взаємин з клієнтом, якщо це може стати на перешкоді проведенню діагностичної, консультаційної та корекційної роботи з ним. Між ними і клієнтами не повинно бути статевої близькості.

3.7. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), мають право вирішувати, на якому етапі консультування або лікування можна дати об'єктивний професійний висновок, а у випадках, коли не можливо діяти в інтересах клієнта, роз'яснюють йому чи батькам (опікунам) реальний стан справ.

3.8. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не роблять висновків і не дають

порад, не маючи достовірних знань про клієнта або ситуацію, в якій він перебуває. У звіті має міститися лише необхідна і водночас достатня, що відзначається цілковитою надійністю результатів, інформація для розв'язання поставленого завдання, повинні вказуватися межі здійснюваних досліджень, характер виявлених симптомів – постійний чи тимчасовий.

3.9. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), у доступній формі повідомляють клієнту про результати обстежень, методи та засоби допомоги. При цьому вони зобов'язані обачливо і обережно висловлюватися щодо виявлених патологій у психічному стані клієнтів. Вони попереджають про те, хто і для чого може використати ці дані, які офіційні рішення можуть бути винесені на підставі висновків. Вони уповноважені особисто запобігати некоректному і неетичному використанню результатів досліджень і повинні виконувати цей обов'язок незалежно від посадової субординації.

IV. Конфіденційність

4.1. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), зобов'язані додержуватися конфіденційності у всьому, що стосується взаємин з клієнтами, їх особистого життя, життєвих обставин. Виняток становлять випадки, коли виявлені симптоми є небезпечними для клієнта та інших людей, і фахівець, що це виявив, зобов'язаний поінформувати тих, хто може надати кваліфіковану допомогу. Конфіденційності можна не додержуватись, якщо клієнт просить або згодується, аби в його інтересах інформацію було передано іншій особі.

4.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не збирають додаткових відомостей про обстежуваного без його згоди, задовольняються лише тією інформацією, яка потрібна для виконання професійного завдання. Запис, фотографування і занесення інформації до комп'ютерних банків даних здійснюються лише за згодою учасників.

4.3. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), зобов'язані оберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих у процесі діагностичної і корекційної роботи, додержуватись анонімності імені клієнта. Для демонстрації і прослуховування будь-яких матеріалів потрібний письмовий дозвіл людини, за чією згодою вони були записані; на вимогу клієнта матеріали негайно знищуються.

4.4 Документація роботи повинна вміщувати лише професійно необхідні матеріали. До цих матеріалів, пов'язаних з конфіденційним змістом діяльності

психологів, має виключатися доступ сторонніх осіб. У випадках, коли члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), звертаються за допомогою до інших фахівців, потрібно спеціально ознайомити їх з питаннями, що стосуються умов і терміну зберігання таких матеріалів, а також обмежень у використанні інформації про клієнта, і попередити про міру відповідальності за недодержання конфіденційності.

4.5. Якщо члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не в змозі надалі виконувати свої функції, вони з'ясовуєть, чи потрібно зберігати матеріали (також інформацію, занесену до комп'ютера). У разі потреби вони повинні передати виконання покладених на них функцій іншому фахівцеві.

4.6. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), інформують клієнтів про правила додержання конфіденційності. Смерть або зникнення обстежуваного не звільняє фахівців від необхідності зберігати професійну таємницю.

4.7. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не передають методичних матеріалів особам, що не уповноважені здійснювати фахову (психологічну, психотерапевтично тощо) діяльність; не розкривають суті призначення конкретної методики (за винятком доступних роз'яснень правоохоронним і судовим органам).

V. Етичні правила психологічних досліджень

5.1. Планування психологічних, соціально-психологічних чи соціологічних досліджень передбачає дотримання таких умов: визначення об'єкта дослідження, чітке й однозначне формулювання його мети і завдань, встановлення контингенту обстежуваних, прогнозування можливості використання одержаних результатів (наприклад, оцінювання перспективи професійної успішності, формування спільного колективу). Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), самостійно вибирають методи роботи, керуючись при цьому вимогами максимальної ефективності та наукової обґрунтованості.

5.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), забезпечують цілковиту надійність результатів, запобігають можливим помилкам у діяльності непрофесіоналів, котрі допомагають у роботі, але не ознайомлені з вимогами, що стосуються обмежень у використанні інформації про досліджування. Несуть

відповідальність за правильне і доступне роз'яснення суті застосовуваних методів дослідження, а також за можливі антигуманні наслідки. Щодо членів ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівців, залучених ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологів, психотерапевтів, соціальних працівників, реабілітологів тощо), використовується принцип, аналогічний презумпції невинності. Вина в порушенні етичного кодексу повинна бути доведена комісією з етики.

5.3. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), зводять до мінімуму ризик ненавмисного негативного впливу на тих, хто бере участь в дослідженні. Якщо умови дослідження потребують необізнаності досліджуваних з його суттю і результатами, фахівець має пересвідчитися в тому, що це не завдасть шкоди жодному з учасників. Такі відомості можуть бути розкриті після завершення дослідження.

5.4. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), заздалегідь інформують клієнтів, респондентів тощо про право відмовитись від участі в дослідженні. Коли ж попри це вони дають згоду взяти участь, фахівець має переконатися в тому, що таке рішення прийняте незалежно від нього або інших осіб (наприклад, батьків, піклувальників, які наполягають пройти обстеження).

VI. Кваліфікована психоедукація

6.1. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), інформують науковців, учителів, лікарів, широку громадськість про свою діяльність на основі об'єктивних, точних даних.

6.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), виміщуючи у засобах масової інформації оголошення про надання послуг населенню, повідомляють своє ім'я, адресу, номер телефону, професіну кваліфікацію, науковий ступінь, галузь, години роботи. Фахівець повинен брати професійну участь у навчальних програмах для населення, лише за умови, якщо вони виключають сумнівні методи і неефективні процедури.

6.3. Поради членів ГО «ІН-СОЦІУМ» та інших фахівців, залучених ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологів, психотерапевтів, соціальних працівників, реабілітологів тощо), у засобах масової інформації мають подаватися в узагальненій формі, без посилань на конкретні факти і ситуації, щоб не допустити розголошення конфіденційної інформації. Усні виступи, друковані матеріали, аудіовізуальна та інші публікації,

в яких наводяться з ілюстративною метою клінічні випадки, повинні виключати ідентифікування особи, групи чи організації. Методики публікуються лише у формі, яка дає змогу зберегти їх валідність та надійність.

VII. Професійна кооперація

7.1 Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), ведучи професійну дискусію, не повинні дискредитувати колег або представників інших професій, які використовують ті самі або інші наукові методи. Вони мають виявляти повагу до наукових шкіл і напрямів. Фахівець цінує професійну компетентність, високу культуру та ерудицію, відпоовідальне ставлення до справи колег та представників інших професій. Якщо ж фахівець виявить ненауковість чи неетичність у професійній діяльності колеги, він повинен сприяти виправленню ситуації. У разі неуспіху цих зусиль фахівець може виступити з об'єктивною, аргументованою критикою роботи колеги в співтоваристві. У тих же випадках, коли критика виявляється суб'єктивною, упередженою, фахівець має право звернутися до комісії з етики, висновки якої може використати для спростування несправедливих оцінок чи критики.

7.2. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), не можуть застосовувати маніпулятивні методи для здобуття прихильності, привернення на свій бік клієнтури, не повинен намагатися стати монополістом у своїй галузі. Про досягнуті результати в теоретичній і практичній сферах бажано інформувати громадськість, ділитися набутим під час своєї професійної діяльності досвідом.

7.3. Розв'язуючи конкретні завдання обстеження, консультування і лікування людей, члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), вирішують, чи можуть вони використати знання, технічні й адміністративні можливості інших фахівців на благо клієнта та за згодою клієнта вступити в контакт з ними, зокрема особами, які лікують або лікували його раніше. Фахівець бере відповідальсьг за клієнта лише переконавшись, що той не має клієнтурних стосунків з іншими психологами.

7.4. Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці, залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), забезпечують своїх колег адекватною інформацією про клієнтів, які користуються їх послугами, передають у розпорядження колег тільки надійні й валідизовані психологічні методи, технічний інструментарій і відкриття. Всі професійні взаємовідноси будуються на основі закону про авторські права.

7.5. У вирішенні спірних питань Члени ГО «ІН-СОЦІУМ» та інші фахівці,

залучені ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологи, психотерапевти, соціальні працівники, реабілітологи тощо), керуються пунктами даного Положення. Арбітром може бути комісія з етики.

7.6. За порушення чинного законодавства та умов, визначених цим Положенням, на члена ГО «ІН-СОЦІУМ» та інших фахівців, залучених ГО «ІН-СОЦІУМ» до виконання робіт в системі «людина-людина» (психологів, психотерапевтів, соціальних працівників, реабілітологів тощо) можуть бути накладені комісією з етики такі санкції:

- стягнення;
- попередження;
- догана;
- виключення з членів ГО «ІН-СОЦІУМ»
- переривання трудового договору.